

Міністерство освіти і науки України
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Факультет іноземної філології
Кафедра англійської мови

Кваліфікаційна робота
на здобуття ступеня вищої освіти «магістр»

з теми: **«Роль наочностей та відеоуроків у формуванні комунікативних навичок учнів на уроках англійської мови»**

Виконавець: здобувачка вищої освіти освітньої програмою Середня освіта (Англійська мова і зарубіжна література) спеціальності 014 Середня освіта (за предметними спеціальностями) предметної спеціальності 014.02 Середня освіта (Мова та зарубіжна література (англійська) спеціалізації 014.021 Англійська мова та зарубіжна література денної форми здобуття вищої освіти
Боднарук Вікторія Василівна

Керівник: Мельник І. В.
кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри англійської мови

Рецензент:
кандидат філологічних наук, старший
викладач кафедри іноземних мов

Кам'янець-Подільський, 2025 р.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНИХ НАВИЧОК УЧНІВ ЗАСОБАМИ НАОЧНОСТІ ТА ВІДЕОУРОКІВ.....	5
1.1. Комунікативна компетентність як ключова мета навчання іноземної мови в умовах глобалізації	5
1.2. Принцип наочності як фундаментальна основа інтенсифікації формування комунікативних навичок на уроках англійської мови	19
1.3. Роль відеоуроків у формуванні комунікативних навичок	26
Висновки до розділу 1	31
РОЗДІЛ 2. ПРАКТИЧНІ ФОРМИ ДО ВИКОРИСТАННЯ НАОЧНОСТІ ТА ВІДЕОУРОКІВ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНИХ НАВИЧОК НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ	33
2.1. Методичний інструментарій формування комунікативної компетентності засобами наочності на уроках англійської мови	33
2.2. Методичний інструментарій формування комунікативної компетентності засобами відеоматеріалів на уроках англійської мови	40
Висновки до розділу 2	53
ВИСНОВКИ	55
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	58

ВСТУП

Формування комунікативної компетентності є центральним завданням у процесі вивчення англійської мови, що вимагає застосування дієвих педагогічних підходів. Одним із фундаментальних принципів, що сприяє ефективному засвоєнню мовного матеріалу та розвитку навичок спілкування, традиційно вважається принцип наочності. Утім, із розвитком цифрових технологій його інструментарій значно розширився, доповнившись відеоматеріалами та інтерактивними онлайн-застосунками. Вивчення теоретичних засад та практичних аспектів інтеграції цих сучасних засобів у навчальний процес з метою інтенсифікації розвитку комунікативних умінь учнів становить основний предмет цього дослідження.

Актуальність дослідження. Актуальність цього дослідження полягає в тому, що в умовах сучасного освітнього простору формування комунікативної компетентності є пріоритетним завданням, проте традиційні методи не завжди є ефективними для «цифрового покоління» учнів. Існує гострий розрив між теоретичним знанням мови та практичним умінням її застосовувати в реальному спілкуванні. Сучасні засоби наочності, зокрема ІКТ та відеоматеріали, є потужним інструментом для подолання цього розриву, оскільки вони підвищують мотивацію, створюють імерсивне мовне середовище та сприяють розвитку навичок вищого порядку, проте їх ефективне застосування потребує глибокого наукового обґрунтування та розробки конкретних методик, що і визначає актуальність роботи.

Мета магістерської роботи – теоретично обґрунтувати та розробити комплекс практичних методик використання сучасних засобів наочності для ефективного формування комунікативної компетентності учнів на уроках англійської мови.

Досягнення поставленої мети передбачає розв'язання таких завдань:

- з'ясувати сутність та структуру поняття «комунікативна компетентність» у сучасній науковій парадигмі;
- дослідити теоретичні основи принципу наочності, його еволюцію та роль у навчанні іноземних мов;
- визначити дидактичний потенціал сучасних засобів наочності, зокрема відеоматеріалів та інтерактивних онлайн-застосунків, у контексті формування комунікативних навичок;
- розробити, систематизувати та обґрунтувати комплекс інтерактивних вправ та методик (рольові ігри, методи візуальної стимуляції, робота з відео), що ґрунтуються на використанні засобів наочності.

Об'єктом роботи є процес формування комунікативної компетентності учнів на уроках англійської мови.

Предметом роботи є засоби наочності (зокрема відеоуроки та інтерактивні онлайн-застосунки) та методичні умови їх ефективного використання для формування комунікативної компетентності.

Методи дослідження: теоретичний аналіз наукової літератури, синтез, узагальнення, систематизація, моделювання.

Апробація результатів роботи здійснена на науковій конференції студентів та магістрантів Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка (9-10 квітня 2025 року). Основні положення й результати дослідження висвітлено у публікації «Методичні засади використання наочних матеріалів і відеоуроків у формуванні комунікативної компетентності учнів на уроках англійської мови».

http://elar.kpnu.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/9147/Studzb_25_V19.pdf?sequence=3&isAllowed=y

Структура роботи. Магістерська робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел (20 найменувань). Загальний обсяг роботи – 60 сторінки.

ВИСНОВКИ

У ході виконаної магістерської роботи було всебічно досліджено проблему формування комунікативної компетентності учнів на уроках англійської мови засобами наочності. На основі теоретичного аналізу та розробки практичного інструментарію було доведено, що системне та методично обґрунтоване використання сучасних візуальних та аудіовізуальних технологій є ключовою умовою для досягнення пріоритетної мети сучасної мовної освіти.

Теоретичний аналіз наукової літератури дозволив зробити висновок, що в умовах глобалізації комунікативна компетентність перестає бути вузькоспеціалізованою навичкою і стає фундаментальною особистісною якістю. Було встановлено, що вона є складною, багатокомпонентною структурою, яка інтегрує мовні (лексичні, граматичні, фонетичні), мовленнєві (говоріння, аудіювання, читання, письмо), соціокультурні, прагматичні, дискурсивні та компенсаторні компетенції. Ключовою дидактичною проблемою було визначено характерний розрив між пасивними мовними знаннями, які учні здобувають у штучному навчальному середовищі, та активними комунікативними вміннями, необхідними для спонтанного спілкування. Доведено, що фундаментальним інструментом для подолання цього розриву є принцип наочності. Водночас було виявлено, що цей принцип у XXI столітті зазнав якісної еволюції: від статичних ілюстрацій до динамічних, інтерактивних та імерсивних освітніх середовищ, створених на основі інформаційно-комунікаційних технологій, зокрема відеоматеріалів.

На основі цих теоретичних положень у практичному розділі було розроблено та представлено комплекс методичних інструментів, що демонструють шляхи ефективної інтеграції наочності в навчальний процес. Апробація цих методик підтвердила, що ключовою умовою їхньої ефективності є перехід від пасивного сприйняття візуальної інформації до її активного використання для аналізу, інтерпретації та створення власного комунікативного продукту. Розроблені методи імітаційного моделювання (рольові ігри),

візуальної стимуляції (робота з фото), системної роботи з лексикою, а також інтерактивні методики роботи з відео та онлайн-застосунками довели свою здатність цілеспрямовано працювати над усіма компонентами комунікативної компетентності. Було показано, що такий підхід створює необхідний комунікативний контекст та природну потребу в спілкуванні, що є найважливішим мотиваційним чинником.

Таким чином, головний висновок дослідження полягає в тому, що сучасні засоби наочності, особливо цифрові та аудіовізуальні, є найефективнішим інструментом для подолання розриву між теоретичними мовними знаннями та практичними комунікативними вміннями. Їхня ефективність зумовлена комплексним впливом: вони моделюють автентичні ситуації спілкування, активізують полісенсорне сприйняття для глибшого засвоєння матеріалу, підвищують мотивацію шляхом гейміфікації та відповідності інтересам «цифрового покоління», а також надають інструменти для індивідуалізації навчання. Завдяки цьому вони дозволяють органічно поєднати формування мовного фундаменту з розвитком мовленнєвих навичок вищого порядку, перетворюючи мову з об'єкта вивчення на живий інструмент для вирішення практичних завдань.

Практична значення роботи полягає в тому, що розроблений та систематизований комплекс вправ та методик є готовим методичним інструментарієм, який може бути безпосередньо використаний вчителями англійської мови для модернізації та інтенсифікації навчального процесу, планування уроків та створення власних дидактичних матеріалів. Перспективи подальших досліджень можуть полягати у вивченні довготривалого впливу цих методик на формування комунікативної компетентності учнів (лонгітюдні дослідження), порівняльному аналізі їхньої ефективності в умовах очного, дистанційного та змішаного навчання, а також у розробці спеціалізованих критеріїв оцінювання комунікативних навичок, сформованих за допомогою візуальних та інтерактивних технологій.

Проведене дослідження досягло поставленої мети та вирішило визначені завдання. Його результати підтверджують гіпотезу про те, що цілеспрямована інтеграція сучасних засобів наочності в освітній процес створює сприятливі психологічні та дидактичні умови для формування всебічно розвиненої мовної особистості, готової до успішної та ефективної міжкультурної комунікації.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бацевич Ф. С. Основи комунікативної лінгвістики : підручник. Київ : Академія, 2009. 376 с.
2. Білоус Н. М. Формування мовленнєвої компетенції в студентів філологів у процесі вивчення методики викладання української літератури. *Методичний пошук : викладацько-студентські наукові роботи з питань методики викладання мови і літератури*. 2014. Випуск 12. Частина I. С. 45–51.
3. Гончарова О.М. Шляхи формування комунікативної компетентності молодших школярів. *Шляхи удосконалення професійних компетентностей фахівців в умовах сьогодення* : матеріали міжнар. наук.-практ. інтернет конф., 28–29 травня 2020 р. м. Київ. 2020. С. 34–41.
4. Гончарук О. Мовленнєва компетентність – невід’ємна складова формування професійної компетентності майбутніх учителів початкової школи. *Проблеми підготовки сучасного вчителя*. 2012. № 5(2). С. 156–161.
5. Дмитревич О. М. Формування комунікативної компетентності учнів на уроках англійської мови : веб-сайт. URL: <https://naurok.com.ua/formuvannya-komunikativno-kompetentnosti-uchniv-na-urokah-angliysko-movi-261007.html> (дата звернення: 10.11.2025)
6. Доманська А. О. Формування іншомовного монологічного мовлення учнів старшої школи на основі використання англомовних автентичних аудіо- та відеоматеріалів : роб. на здобуття кваліф. ступеня магістра. Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія. Хмельницький, 2023. 72 с.
7. Мельник А. Вимоги до використання наочного матеріалу. Види наочності : веб-сайт. URL: <https://vseosvita.ua/2-h7p3> (дата звернення: 10.11.2025)
8. Методика викладання іноземних мов у середніх навчальних закладах : підручник. / Кол. авторів під керівн. С.Ю. Ніколаєвої. Київ. 2002. 328 с.
9. Носуль Ю. О. Використання відеоматеріалів на уроках англійської мови : веб-сайт. URL: <https://vseosvita.ua/library/vikoristanna-video-materialiv-na-urokah-anglijskoi-movi-209396.html> (дата звернення: 10.11.2025).

10. Колесниченко А. Ю. Особливості формування іншомовної граматичної компетенції носіїв слов'янських мов. *Молоді фахівці – майбутнє науки*. 2013. Вип. 4. С. 140-145.
11. Кузьменко О. Ю., Новік К. І. Потенціал ІКТ у формуванні комунікативної компетентності. *Актуальні проблеми сучасної лінгвістики та методики викладання мови і літератури* : зб. матеріалів VII Всеукр. онлайн-конф. 2022. № 7. С. 68–71.
12. Кушнір І. М. Соціокультурна компетентність у структурі компетентнісної моделі міжкультурної мовної особистості іноземного студента : веб-сайт. URL: <https://www.researchgate.net/publication/277029104> (дата звернення: 10.11.2025).
13. Переверзева Я. О. Застосування наочності для формування лексичних навичок учнів основної школи у процесі вивчення другої іноземної мови (французької). *Сучасні філологічні дослідження та навчання іноземної мови в контексті міжкультурної комунікації*. 2018. С. 322–327.
14. Подзигун О. А. Використання нових інформаційних технологій у вивченні студентами іноземної мови. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка*. 2008. № 37. С. 199–202.
15. Постоленко І. С. Ефективне навчання англійської мови дистанційно. *Порівняльно-педагогічні студії*. 2015. № 1 (23). С. 104–108.
16. Савченко О. Я. Дидактика початкової школи: підручник. Київ : Генеза, 2002. 368 с.
17. Салащенко Г. М. Особливості формування іншомовної комунікативної компетенції студентів та курсантів немовних закладів вищої освіти засобами проєктних технологій. *Правовий часопис Донбасу*. 2019. № 3 (68). С. 153–160.
18. Сидорчук Н. Г. Порівняльний аналіз понять «компетенція» та «компетентність» як складних психолого-педагогічних феноменів. *Проблеми освіти*. Вінниця-Київ, 2015. Спецвипуск. С. 78–81.
19. Томашевська А. Ю. Формування у майбутніх фармацевтів англійської лексичної компетентності в читанні та говорінні у процесі самостійної роботи :

дис. ... канд. пед. наук. : 13.00.02 / Тернопільський нац. пед. ун-т імені Володимира Гнатюка. Тернопіль, 2019. 310 с.

20. Чучман Ю. Г. Формування мовної компетентності учнів основної школи при вивченні англійської мови в дистанційному режимі : кваліф. робота. Кривий Ріг, 2022. 65 с.